

İnternet Gazetelerinde Haber Yapısı ve Etik Sorunlar: Hakem Halil Umut Meler Saldırısı Sonrasında Spor Gazetelerinde Çıkan Haberler

Doç. Dr. Betül SABAHÇI

Yozgat Bozok Üniversitesi

İletişim Fakültesi

betul.sabahci@bozok.edu.tr

ORCID: 0000-0003-4178-5353

Özet

İnternetin ortaya çıkışı ve sonrasında gazeteciliğe olan yansımaları sonucunda, habercilik noktasında birçok değişiklik yaşanmıştır. İnternetin habercilik alanına sunmuş olduğu fırsatların yanı sıra, habercilik açısından dezavantajları da bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı, 11 Aralık 2023 tarihinde oynanmış olan MKE Ankaragücü - Çaykur Rizespor maçında hakem Hakem Halil Umut Meler'e yapılan saldırı sonrasında çıkan haberler özelinde, internet haberlerinin yapısını ve öne çıkan sorunları etik açıdan değerlendirmektir. Çalışmada nitel içerik analizi yöntemi kullanılarak seçilen haberler, fotoğraflar da dâhil, bütün olarak incelenmiştir. Araştırmada yer alan haberler özellikle spor gazetelerinden seçilmiştir. Belirlenen spor gazeteleri; Fotomaç, Fotospor ve Fanatik gazeteleridir. Araştırma bulgularına göre, her 3 gazetede de değerlendirilen haberlerde, habercilik etiğine uymayan ve haber yapısına uygun olmayan söylemlerin ve fotoğrafların yer aldığı söylenebilmektedir.

Anahtar kelimeler: İnternet gazeteleri, etik sorunlar, haber yapısı, nitel analiz ve spor gazeteleri.

•••••

Makale geliş tarihi: 14.11.2024 • Makale kabul tarihi: 18.12.2024

Maltepe Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi • © 2024 • 11 (2) • güz: 218-239

News Structure and Ethical Problems in Online Newspapers: News in Sports Newspapers After the Attack on Referee Halil Umut Meler

Assoc. Prof. Dr. Betül SABAHÇI

Yozgat Bozok University

Faculty of Communication

betul.sabahci@bozok.edu.tr

ORCID: 0000-0003-4178-5353

Abstract

As a result of the emergence of the Internet and its reflections on journalism, many changes have taken place in journalism. In addition to the opportunities offered by the Internet in the field of journalism, it also has disadvantages in terms of journalism. The aim of this study is to evaluate the structure of online news and the prominent problems in terms of ethics, with a special focus on the news after the attack on referee Halil Umut Meler in the MKE Ankaragücü - Çaykur Rizespor match played on December 11, 2023. In the study, the selected news items, including photographs, were analyzed as a whole using qualitative content analysis method. The news in the study were selected especially from sports newspapers. The selected sports newspapers are Fotomaç, Fotospor and Fanatik. According to the findings of the research, it can be said that in the news evaluated in all three newspapers, there are discourses and photographs that do not comply with journalistic ethics and are not suitable for news structure.

Keywords: Internet newspapers, ethical problems, news structure, qualitative analysis and sports newspapers.

•••••

Submission date: 14.11.2024 • Acceptance date: 18.12.2024

Maltepe University Faculty of Communication Journal • © 2024 • 11 (2) • fall: 218-239

Giriş

İnternetin gazeteciliğe sunduğu fırsatlara bakıldığında, etkileşim, hız, geri dönülebilirlik, sınırsız yer, kitlesizleştirme, eş zamansızlık gibi daha birçok özellik sayılabilir. Ancak bu olumlu özelliklerinin yanı sıra internetin haberciliğe getirdiği olumsuz yönler de bulunmaktadır. Bu olumsuz yönler haberciliğin etik açıdan adeta yara almasına neden olmaktadır.

İnternet haberciliği her anlamda dönüşürken, sunmuş olduğu her ortam kendisine göre şekil bulmuştur. Bunlar içerisinde özellikle spor gazeteciliği sunmuş olduğu haberleri daha fazla magazinleştirerek vermeye başlamıştır.

1990'ların dijital dönüşü, gazetecilik ortamını da dramatik bir şekilde yeniden şekillendirdi ve gazeteciliğin internete taşınması ve birçok yeni (genellikle taraftar temelli) bilgi kaynağının ortaya çıkmasıyla spor kültürü etrafında mevcut olan spor gazeteciliği bu geçişin öncüsü olmuştur (Boyle, 2017: 494). Dolayısıyla spor gazeteciliği bir taraftarlık da söz konusu olduğu için daha fazla ve daha özel bir okuyucu kitlesine sahiptir.

Gazetelerin spor sayfalarının genel olarak, günümüzde okuyucuların en fazla dikkatini çeken alanların başında geldiği söylenebilir. Gazeteleri okumaya başlarken çoğunlukla arka sayfalarından başlayarak okunduğu kabul edilebilir. Spor sayfalarındaki yorum, haber metinleri ve hatta fotoğrafların taşımış olduğu mesajlar, toplumu etkileyebilmekte ve kamuoyunu kısa sürede yönlendirebilmektedir. Buna göre, 'büyük güç' sahibi olan gazetelerin ve bunların sayfalarını hazırlayan gazetecilerin önemli bir sorumluluk üstlendikleri de açıkça bellidir (Özsoy & Doğu, 2012: 124). Ancak spor haberleri rutin olarak etik normları ihlal etmektedir. Bu nedenle de mesleğin yeniden ele alınmasını gerektirmektedir. Spor haberciliğinin normal etik eleştirisi, ahlaki yükümlülükler hakkında eşit derecede rahatsız edici olmasının yanı sıra tartışmalı olarak olumsuz soruları da kendisinden uzakta tutmaktadır (Oates and Pauly, 2007: 333).

Bu çalışmanın amacı, internet haberlerinin yapısını etik açıdan incelemektir. İnceleme 11 Aralık 2023 tarihinde oynanmış olan MKE Ankaragücü - Çaykur Rizespor maçında hakem Halil Umut Meler'e yapılan saldırı sonrasında ortaya çıkan haberler üzerinden yürütülmektedir. Çalışmada amaçlı örneklem alma yöntemiyle etik açıdan sorunlu olan haberler seçilerek analiz edilmiştir.

Araştırma, etik açıdan sorunlu haberleri örnek alarak analiz etmesi yönünden önem taşımaktadır. Ayrıca araştırmada nitel içerik analizinin kullanılmış olması da diğer çalışmalardan farklılığını ortaya koymaktadır.

Kuramsal Alt Yapı: Habercilikte Etik Kodlar ve Kurallar

Habercilikte her habercilikte kesinlikle uygulanan, genel olarak belirlenen etik kodların dışında ortak etik kodlar bulunmamakla birlikte, uyulması gereken bazı etik kodlar ve kurallar bulunmaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri (ABD), diğer kurumsal gazetecilik kurallarının da sıklıkla başvurduğu Society of Professional Journalists (SPJ) Etik Kuralları dört ana etik ilkeye dayanmaktadır: gerçeği ara ve rapor et, zararı en aza indir, bağımsız hareket et ve hesap verebilir ve şeffaf ol.

Gerçeği Arayın ve Rapor Edin: Etik gazetecilik doğru ve adil olmalıdır. Gazeteciler bilgi toplarken, raporlarken ve yorumlarken dürüst ve cesur olmalıdır.

Zararı En Aza İndirin: Etik gazetecilik, kaynaklara, özneler, meslektaşlara ve kamuoyuna saygıyı hak eden insanlar olarak davranmayı gerektirmektedir.

Bağımsız Hareket Edin: Etik gazeteciliğin en yüksek ve birincil yükümlülüğü kamuya hizmet etmektir. Bu nedenle gazeteciler çıkar çatışmalarından uzak durarak, çıkarlarını gazetecilik çalışmalarına ayırabileceğini hissetmelidir.

Hesap Verebilir ve Şeffaf Olun: Etik gazetecilik, kişinin yaptığı işin sorumluluğunu üstlenmesi ve kararlarını kamuoyuna açıklaması anlamına gelir.

SPJ Etik Kuralları, değişen gazetecilik uygulamalarını ele alan ek açıklamalar ve pozisyon belgeleri ile desteklenen bir ilkeler beyanıdır. Bu bir kurallar bütünü değil, gazetecilikle uğraşan herkesi, hangi mecrada olursa olsun, sağladıkları bilginin sorumluluğunu almaya teşvik eden bir rehberdir. Kurallar bir bütün olarak okunmalıdır; tek tek ilkeler bağlamından koparılmamalıdır (spj.org)

12 Haziran 2019'da Tunus'ta Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (IFJ) 30. Kongresi'nde kabul edilen Gazetecilik Etik İlkeleri Küresel Bildirisi ise başlıca uluslararası yasalara, özellikle de Uluslararası İnsan Hakları Beyannamesi'ne dayanmaktadır. Bu bildiriye yer alan: "Gazeteci, mahremiyete saygılı olmalıdır. Adı geçen ve/veya temsil edilen kişilerin haysiyetine saygı göstermeli, görüşülen kişilere aralarındaki konuşmanın/aktarılan bilgilerin yayımlanma ihtimalini bildirmelidir. Gazeteci, görüşme yaptığı kişilerin deneyimsiz veya savunmasız insanlar olması durumunda daha da özenli davranmalıdır." (tgs.org) maddesi bu çalışmanın konusuyla ilgilidir.

Haberciler haberini yaptıkları olayda adı geçen kişilerin her türlü hassasiyetlerini gözetmeli ve mahremiyetlerine saygı göstermelidir. Örneğin Halil Umut Meler'le ilgili olan haberlerde görüntüler bu kapsamda açık bir şekilde verilmemesi gerekirdi.

Diğer yandan, Gazetecilik Meslek İlkeleri olarak kabul edilen ilkeler arasında yer alan “Üstün kamu yararı olmadıkça, sahibinin izni dışında belge, fotoğraf, ses veya görüntü alınmamalıdır.” (medyaetikkurulu.org) maddesi de yine çalışmayla ilgili olmaktadır. Bunun dışında diğer bir madde: “Şiddeti haklı gösteren, özendirilen ve kışkırtan, nefret ve düşmanlığı körükleyen nitelikte yayın yapmamalıdır.” (medyaetikkurulu.org) çalışmaya kaynak sağlamaktadır. Ayrıca bu çalışmaya dayanak olan diğer madde de: “Kaza ve cinayet haberlerinde kan ve şiddet unsurları içeren fotoğraf ve görüntüler yayınlanmamalıdır.” (medyaetikkurulu.org) maddesidir.

Bunlardan başka, Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’nde yer alan bazı notalar da bu çalışmayla ilgili olmaktadır. Örneğin: “Gazeteci; şiddeti haklı gösterici, özendirici ve savaşı kışkırtıcı yayın yapamaz.” ve “Gazeteci, halkın haber alma hakkıyla doğrudan bağlantılı olmayan hiçbir amaç için izin verilmedikçe kimsenin özel yaşamın gizliliğini ihlal edemez.” maddeleri gösterilebilir (tcg.org.tr).

İnternet gazetelerinde haber yapısı

Kronolojik açıdan bakıldığında, gazeteler diğer kitle iletişim araçlarından önce iletişim süreçlerine dâhil olmuştur. Bu bakımdan, gazeteler, ilk ortaya çıktığından beri halkın haber alma ihtiyacını karşılayan en önemli medya araçlarının başında gelmiştir.

Gazeteler yüzyıllar boyunca okuyucu kitlesine haber ulaştırmış ve onları günün önemli olaylarından haberdar etmiştir. Gazeteler, 19. yüzyılın başlarında günlük formatının yaygınlaşmasından bu yana, günlük haber döngüsü içinde ilk elden haberler sunmaktadır: Belirli bir günde ne olursa olsun, haberleri gazetede basılır ve ertesi gün okuyucuların kapılarına kadar ulaştırılırdı. Geçtiğimiz yüzyılda radyo, haber dergileri ve televizyonun artan rekabetine karşı yaptıkları başarılı düzenlemelere rağmen, 1990’ların sonlarından itibaren online ve dijital medyanın ortaya çıkması ile gazetelerin haberlerinin önde gelen tedarikçisi olarak sürdürdükleri konum ciddi şekilde sorgulanmaya başlandı. Geçtiğimiz 15 yıl içinde basılı gazeteler içerik, tasarım ve yazım tarzı açısından belki de en köklü şekilde değişime uğramış gibi görünmektedir. Bunun nedeni büyük ölçüde, online haber kuruluşlarının ortaya çıkması ile birlikte basılı medyanın yüzyıllardır rekabetli bir şekilde, koruduğu reklam ve gelir modellerini ortadan kaldıran kökten değişen medya ortamıdır (Tanikawa, 2017: 3519). Diğer yandan, internet gazeteciliği hem okuyucuyu hem de gazeteciyi özgürleştirmiştir. Sınırsız yer, kolay ve hızlı ulaşım, ücretsiz bir şekilde erişim sağlanabilmesi gibi özellikler internet haberciliğini bir cazibe haline getirmiştir.

Bunların yanı sıra, genellikle yeni medya ve geleneksel medya birbirlerinden bazı özellikleri itibarıyla ayrılmaktadır. Yeni medya ve geleneksel medyanın arasındaki en önemli üç farklılık bulunmaktadır: Bunlardan ilki “Etkileşim”dir. Bu kavram geleneksel olan medyada alıcı ve verici arasında doğrudan etkileşim olmamasına rağmen, dijital medyada etkileşimin doğrudan gerçekleşmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Mesela, müzik yayını yapan bir radyo ya da televizyon kanalına şarkı isteğini göndermek isteyen bir kullanıcı sms, mail ya da telefon ve benzeri üçüncü bir iletişim kanalına ihtiyaç duymaktaydı. Buna karşılık, internetten müzik yayıncılığı yapan bir web sitesinden istediği şarkıyı dinleyebilen bir kullanıcı ise başka bir iletişim kanalına gerek duymadığı gibi “anında” istediğine erişebilmektedir. “Kitlesizleştirme” olarak ifade edilen ikinci ana özellik ise geleneksel basını her kişiye aynı mesajı göndermesine karşılık, yeni medyanın her kişiye birbirinden farklı mesajla ulaşabilmesi şeklinde tanımlanır. Geleneksel medyadaki aynı andalık zorunluluğunu ortadan kalkmasını ifade eden üçüncü özellik ise “eşzamansızlık”tır. Geleneksel medyada iletişim tek yönlü olarak gerçekleşmektedir. Buna karşılık, dijital medya araçlarında hedef aldığı kitleyle karşılıklı bir etkileşim söz konusu olmaktadır (Yurdigül ve Zinderen, 2012: 83).

“Etkileşim” potansiyeli, haber endüstrisinde iki yönlü bir iletişim modelinin benimsenmesi konusunda olağanüstü bir beklenti yaratmıştır. Yeni medyanın ve özellikle de internetin bir özelliği olan interaktivite, haber izleyicilerine daha fazla seçenek sunarak ve hatta bilgi üretimine katılmalarına izin vererek geleneksel tek yönlü haber akışına temelden meydan okumaktadır. Dolayısıyla interaktivite, çevrimiçi haberler aracılığıyla geleneksel gazetecilik pratiğinin doğasını dönüştürme potansiyeline sahiptir. Gazetecilik, multimedya platformları ve okuyucuların hikâyeleri kolayca seçmesine olanak tanıyan çok sayıda hiperlink aracılığıyla her gün gelişen içeriği ve biçimiyle bir dönüm noktasındadır. En önemlisi, çevrimiçi gazeteler, okuyucular arasında daha fazla iletişime izin vererek, haber merkezi personeli ile izleyiciler arasında ileri geri konuşmaları teşvik ederek ve kişiselleştirilmiş gazetecilik için fırsatlar sağlayarak haber sunumunun kontrolünü izleyicilerle paylaşmaya teşvik edilmektedir (Chung, 2008: 658). Böylece habercilik, okuyucuyu aktif hale getiren bir görünüm almıştır. Zaman zaman okuyucu paylaşımları da haberlerin konusu olabilmekte, okuyucular haberlerin altına yorum yapabilir hale gelmiştir. Ayrıca yapılan yorumlarla haberde bir yanlışlık var ise bu da anında düzeltilebilir ve doğru haber yayınlanabilir. Ancak bu durum geleneksel medyada bir gün sonra olmaktadır.

İnternet üzerinden yayın yapan gazeteciler haberleri yayınlarken geleneksel medyanın haber sunumunda kullanmış olduğu ses, görüntü ve metin dosyalarını bir arada kullanmakta,

böylelikle internet haberciliğinin farklı bir özelliği olan çoklu ortamı yani multimedya özelliğini haber sunumunda uygulamaktadırlar. Bunun yanı sıra, haberlerin detaylarına veya haber konusuyla ilgili arşivlere erişim sağlanabilirken, hiper metinlerle de haberleri zenginleştirebilmektedirler. Bütün bu nitelikler internet haberciliğini geleneksel habercilik karşısında farklı kılmaktadır (Gezer, 2018: 21).

İnternet haberciliği sayılan özellikleri fırsata çevirirken, bazı etik problemler de tehdit olarak haberciliğin karşısına çıkmaktadır. Özellikle hızlı bir şekilde haberleri girerken, doğrulamayı tam olarak yapamama durumu en büyük etik problemlerin başında gelmektedir.

İnternet gazetelerinde etik sorunlar

Etik ve ahlak kavramları sıkça karıştırılmakta hatta bazı durumlarda birbirinin yerine de kullanılmaktadır. Ancak ikisini ayıran çok net bir ifade bulunmaktadır: etiğin evrensel olması, ahlakın ise toplumdaki toluma, bazen de kişiden kişiye bile değişiklik gösterebilmesidir.

Etiğin bu şekilde evrensel olarak betimlenmesine karşılık, medya açısından önemli güçlükleri içinde barındırmaktadır. Bu açıdan bakıldığında, evrensel, tüm medya araçlarını tek noktada birleştiren standart etik kodlar bulmak oldukça güç olmaktadır. Yapılan isabetli bir haber örneği söz konusu durumu açık bir biçimde ortaya koymaktadır. Bu habere göre, on yaşlarında iki erkek çocuğu, iki yaşında bir bebeğe tecavüz etmek ve bebeği vahşice öldürmek ile suçlanmıştır. Mesleki ve yasal kurallara bağlı olarak bu olayda, İngiliz televizyonu, mahkemenin sanıkların yaşça küçük olmasından dolayı ismini duyurmama davetine uymaktadır. Fakat Amerikan gazetesi kamunun olayları tüm açıklığıyla bilme hakkı adına çocukların isimlerini yayınlamaktadır. Etik ilkeler bağlamında bakıldığında, İngiliz televizyonu kişilerin özel hayatına saygı duyarken, Amerikan gazetesi olayların doğruluğuna saygı duymaktadır. Buradan da anlaşılacağı gibi, iki haber kaynağı da farklı referanslarla değişik etik ilkeleri ön plana çıkarır ya da geriye çekmektedir (Özdoyran, 2018: 178). Dolayısıyla her medya grubunun uyması gereken kesin evrensel etik kurallar oluşturmak ve bütün medya araçlarının bu kurallara uyum göstermesini sağlamak gerçekten güç bir durumdur.

Etik kurallar çerçevesi dışında, doğruluk, gerçeklik, yalınlık, güncellik, tarafsızlık ve tutarlılık gibi değerlerin de dikkate alınması, haberlerde birtakım ölçütlere uyulup uyulmaması son derece önemlidir. Öte yandan teknik unsurlar da bir olayın haberleştirilmesinde kritik bir role sahiptir (Basmacı, 2022b: 6).

Dijitalleşen habercilik, geleneksel habercilikte var olan etik sorunların yanı sıra, olağandışı yeni etik ihlalleri de birlikte getirmiştir. Haberciliğin, kurumsal yapıdan, ideolojiden, medya sahipliğinden kaynaklanmakta olan alışlagelen etik sorunları olarak; bazı kişi veya grupların haberlerde eksik/yanlış temsil edilmeleri, haber intihalleri, özel hayata ve kişilik haklarına müdahalenin daha kolay olması, haber kaynağı ile ilgili etik ihlaller, haber reklam ve yorum ayırımının yapılamaması gibi konular etik açıdan sorun oluşturan durumlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ancak çoğunlukla geleneksel medya etiği yaklaşımları, zaman içinde sayılan bu sorunlara çözüm olabilecek nitelikte gazetecilik meslek ilkelerini de üretmeyi başarmış ve bunların kısmi olarak da olsa başarılı olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Dijitalleşmeyle beraber karşı karşıya kalınan durumsa hem medya profesyonelleri, hem de okurlar/izleyiciler için yeni bir durumdur. Dijital ortamın multimedya, etkileşimlilik, hipermetinsellik gibi doğasından gelen nitelikleri, haberin üretilmesinde, haberin yayılmasında, okurun rolünde geleneksel habercilikten çok farklı durumları ve sonuçları ortaya çıkarmıştır. Gazetecilik mesleği dijitalleşme ile beraber sayfa açma sayısı, tıklanma hedefleri, tık tuzağı, yanıltıcı başlık, arama motoru optimizasyonu, banner ve benzeri yeni kavramlar ve etik sorunlarla tanışmak zorunda kalmıştır (Korap Özel ve Deniz, 2019: 445).

İnternet gazeteciliğinin ekonomik potansiyeli hala net olmayan bir sorundur. Finansman sorunu, çevrimiçi gazetelerin temel sorunlarından birini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, bazı haber kuruluşları kârlı iş modelleri aramaya çalışmaktadır. Basılı gazeteler, çevrimiçi medyadan, özellikle amatör bloglardan ve profesyonel çevrimiçi haber operasyonlarından kaynaklanan artan zorluklarla karşı karşıyadır. İnternet haberciliği, hem geleneksel haberciliği hem de haberleri olduğu gibi kırmak ve alan kısıtlamaları olmaması nedeniyle geride bırakıyor. Yine de, profesyonel olmayan internet haberleri güvenilirlik için sorundur (Duman, 2018: 15).

Spor Gazetelerinde haber yapısı

Spor haberciliği yapısı itibarıyla magazin gazeteciliğine benzer şekilde bol fotoğraflı ve kalın puntolu haberlerin sıkça kullanıldığı bir alandır. Böyle bir alan olduğu için ve taraftarlık durumu söz konusu olması nedeniyle de okuyucusu geniş olan bir habercilik türüdür.

Farklı ırktan, dinden, dilden olan toplulukları bir araya getiren sosyal bir olguyu karşılayan sporun var olan gücü, kitle iletişim araçları ile birleştiğinde ortaya bambaşka bir durum çıkmıştır. Toplumların en temel eğlence öğelerinden olan spor, iletişim araçlarında yer bulması ile birlikte etkisini daha da arttırmıştır. Yazılı, işitsel ve görsel medyanın ortaya koymuş olduğu sunum çerçevesinde kişilerin düşüncelerini biçimlendiren spor içerikleri

halkın gündemini de belirlemeye başlamıştır (Basmacı, 2022a: 366). Bu nedenle de spor haberlerinde ne konuşuluyorsa, genellikle toplum içerisindeki büyük bir kitle de aynı durumu konuşmaktadır. Hatta bu gündemin konuşulduğu tartışma programları da ekranlarda bolca boy göstermektedir.

Spor, toplum içerisindeki en yaygın olan kurumlardan birisidir. Bu konuda finansal harcamalar, katılımcıların ile izleyicilerin sayısı, filmler, kitaplar, spora ilişkin karikatürler, yapılmak/ izlenmek için harcanan zaman, sporun belgeleri, spor verileriyle çok net bir biçimde kanıtlanabilir. Kısacası, spor birimleri, sosyal insan davranışları ve sosyal kurumlarla bağlantılıdır. Bu nedenle sosyal bilimler etrafında ele alınıp değerlendirilir. Bütün dünyanın beraber tüketebildiği yegâne ürün, çok farklı kültür ve sosyal statüden bireylerin bir araya geldiği tek ortak payda, ayrıca 3 milyar insanı tek noktada buluşturabilen bir alan, spordur (Kazaz, 2007: 5).

Toplumun ve özellikle de gençlerin siyasetten uzak tutulması düşüncesi ile sporun ön plana çıkarıldığı 1980 sonrası, gazetelerin spor sayfalarında artış görülmüştür ve günlük gazetelerin iki hatta bazen de dört sayfası spora ayrılmıştır (Köktener, 2013: 239). Spor gazeteciliği ilgi alanı gerektiren bir gazetecilik çeşidi olduğu için bu sayfaları okuyan okuyucu sayısı fazla olmaktadır.

Spor basını sürekli olarak aktif bir yapıya sahip olması sebebiyle gazetecinin gerçekleştirecek olan spor müsabakasına hazırlıklı olmasını gerektirmektedir. Diğer haberlerde olaylar olup biterken örneğin gerçekleştirecek olan bir basketbol maçı için haberci önceden maç için hazırlık yapması gerekir ve maçı dikkatli bir biçimde takip etmelidir. Ayrıca teknolojik gelişmeler de spor haberciliği açısından önem taşır. Bir futbol maçının canlı yayın sırasında tekrarının gösterilmesi, VAR sistemi ve futbolcuların mücadelede içerisindeki fotoğraflarının çekilmesi gibi etkinliklerinin ülkemizde kullanılmaya başlanması, spor basınında aslında teknolojik faaliyetlerden oldukça sık bir biçimde yararlandığını göstermektedir (Çelik, 2021: 39).

Dünyada diğer ülkelerde olduğu gibi, Türkiye’de de medyada etik kuralların uygulanmasının sağlanması için Gazeteciler Cemiyeti, Basın Konseyi ve benzeri meslek kuruluşları haberciliğin ahlak kurallarını belirlemiş ve üyelerinin de bunlara uymalarını beklemiştir. Doğan Medya Grubu gibi kimi medya gruplarının da bünyesinde bulunan kuruluşlar için etik ilkeler belirlemiş olduğu görülmektedir. Spor olaylarını topluma aktaran spor medyası, bazen etik kuralların ihlaliyle gündeme gelmektedir. Bu ihlaller, izleyiciler/okuyucular/dinleyiciler ve haber kaynakları en başta olmak üzere çoğu kesimi olumsuz etkilemektedir. Ayrıca mesleğin saygınlığına da zarar vermektedir (Özsoy ve Ekşioğlu, 2009: 49).

Araştırma kapsamında incelenen olay hakkında bilgi

11 Aralık 2023 tarihinde oynanmış olan MKE Ankaragücü - Çaykur Rizespor maçında MKE Ankaragücü başkanı Faruk Koca, sahaya inip maçın hakemi Halil Umut Meler'e fiziksel olarak saldırıda bulunmuştur. Olay sonrası Türkiye'deki tüm ligler TFF (Türkiye Futbol Federasyonu) tarafından süresiz olarak ertelenmiştir.

11 Aralık 2023 tarihinde oynanmış olan karşılaşma 1-1'lik skorla sonuçlanmıştır. Hakem Halil Umut Meler maçın bitiş düdüğünü çaldıktan sonra saha karışmış ve MKE Ankaragücü başkanı Faruk Koca sahaya inerek hakem Meler'e yumruk atmıştır. Yumruk sonrası yere düşen Meler, yerde de Faruk Koca ve ismi bilinmeyen iki zanlı tarafından yüzüne tekme darbeleri almıştır. Yüzüne aldığı darbelerden dolayı Halil Umut Meler'in gözaltında şişlik oluşmuş ve ilk müdahale yapıldıktan sonra hastaneye kaldırılmıştır. TFF, olaylar sonrasında acilen toplanma kararı almış ve Ankara Batı Cumhuriyet Başsavcılığı olay hakkında soruşturma başlatıp, Faruk Koca hakkında gözaltı kararı çıkartmıştır. Gözaltı sonrasında Faruk Koca ve diğer iki zanlı tutuklanarak Ankara Sincan Cezaevi'ne gönderilmiştir. 27 Aralık 2023'te tutuksuz yargılanmak üzere tahliye edildi. (Wikipedia, 11 Aralık 2023).

Araştırmanın Amacı ve Kapsamı

Çalışmanın amacı, spor haberlerindeki etik problemleri ve haberlerin yapısını incelemektir. Özellikle 11 Aralık 2023 tarihinde oynanmış olan MKE Ankaragücü - Çaykur Rizespor maçında hakem Halil Umut Meler'e yapılan saldırı anını konu alan haberler ele alınmıştır. İncelemeye alınan haberler, günümüz spor gazetelerinden olan Fotomaç, Fotospor ve Fanatik gazetelerinden seçilmiştir. Her 3 gazetede de değerlendirilen haberlerde, gazetecilik etiği açısından sorun teşkil eden ve haber yapısına uymayan söylemlerin ve fotoğrafların yer aldığı haberler incelemeye alınmıştır.

Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada yöntem olarak nitel içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Haberleri yapı ve etik açıdan değerlendirmek için bu yöntem seçilmiştir. Haberler ise, en çok bu konularda sorunlu olduğu belirlenen haberler arasından rastgele seçilmiştir. Dolayısıyla haberlerin seçiminde amaçlı örneklem belirleme yönteminden faydalanılmıştır.

Nitel araştırma analizinde, sosyal anlam, yorum, süreçler ile inşalar üzerine odaklanılmaktadır. Bağlamsal nitelik kurmak da önemlidir. Bir başka deyişle, nitel çalışmalarda bütünselliğin ve betimleyiciliğin yanında, araştırma teknikleriyle analiz edilmesindeki esneklikle araştırmacının uygulama esnasının bir parçası olması, bu analizi

kabul eden araştırmacılar açısından araştırma tekniği ve tekniğin analiz kısımlarını daha da önemli hale sokmaktadır. Bu bağlamda, araştırmacılar için hem nicel veya veri bazlı hem de nitel, sayısal olmayan, tecrübeye dayanan ve bağlamsal olsun, bilimsel araştırmalarda yõteme uygun araçlar olan araştırma ve analiz tekniklerinin seçilmesi belirleyici olmaktadır. Bu yüzden kimi araştırma teknikleri nicel yöntem ile kimi teknikler nitelle ve kimi teknikler ise her ikisi de kullanılarak yapılabilmektedir (Sallan Songül ve Kahya Nizam, 2021: 182).

Bulgular ve Değerlendirmeler

Çalışmada seçilen haberler gazetelerine göre ayrılmıştır. Her 3 gazeteden 2'şer adet haber incelemeye alınmıştır. Haberler özellikle etik açıdan sorun teşkil eden haberlerden seçilmiştir. Böylece toplamda 6 haber analiz edilmiştir. Haberlerin metinleri, fotoğrafları ve analizleri sırasıyla aşağıda yer almaktadır:

1.Fanatik Gazetesi'nden seçilen haberler

Haber 1: Halil Umut Meler'in ilk ifadesi: 'Seni öldüreceğim' dedi! Savcılık tetkik ve sonuçları dosyaya ekledi.

Tarih: 12 Aralık 2023

FANATIK FUTBOL \ SÜPER LİG \ BASKETBOL \ YAZARLAR \ CANLI SKOR

Halil Umut Meler'in ilk ifadesi: 'Seni öldüreceğim' dedi! Savcılık tetkik ve sonuçları dosyaya ekledi

12 Aralık 2023, Salı 13:00 Güncelleme Tarihi: 12.12.2023 17:36

Dün akşam maç sonunda Ankaragücü Başkanı Faruk Koca tarafından yumruklu ve tekmeli saldırıya uğrayan hakem Halil Umut Meler'in ilk ifadesi ortaya çıktı. Meler ilk ifadesinde, 'Koca bana hitaben 'Seni öldüreceğim' dedi' sözlerini kullandı. Öte yandan Savcılık, yaşanan olayın ardından Spor Güvenlik Şubesi tarafından yapılan tüm tetkikler, hastanede çekilen tomografi sonuçları ve doktor görüşünü dava dosyasına ekledi.

Süper Lig'in 15. haftasında Pazartesi akşamı oynanan MKE Ankaragücü-Çaykur Rizespor maçının ardından sahaya giren Başkent ekibinin başkanı Faruk Koca, maçın hakemi Halil Umut Meler'e önce yumruk atmış, ardından tekmelerle saldırmıştı. MKE Ankaragücü-Çaykur Rizespor maçının ardından saldırıya uğrayan hakem Halil Umut Meler'in ifadesi de ortaya çıktı.

Görsel 1: Fanatik Gazetesi'nden seçilen haber 1

Haberin ilk önce başlığı ele alındığında, iki nokta üst üste, ünlem ve tırnak işareti ve benzeri noktalama işaretlerinin kullanıldığı görülmektedir. Bu işaretler genellikle başlığı daha ilgi çekici hale getirmek için kullanılmaktadır.

Noktalama işaretleri haberlerde özellikle vurgulanmak istenen kelimedede kullanılmaktadır. İki veya daha fazla anlamda kullanılacak olan kelime tırnak içine alınmaktadır. Eğer bir sözcüğün

sadece bir kısmı vurgulanmak isteniyorsa o kısmı tırnak içine alınmakta veya kesme işareti ile ayrılmaktadır (Gültekin, 2012: 99).

Diğer yandan, başlıkta ve metin içinde habere konu olan kişinin ifadelerinin yer almasıyla güvenilirliğin ve nesnelliğin sağlanmaya çalışıldığı söylenebilir.

Metin içerisinde geçen ‘yumruklu ve tekmeli saldırıya uğrayan’ ifadesiyle saldırının nasıl gerçekleştiği adeta okuyucunun gözlerinde canlandırılmak istenmiştir. Metinle birlikte yer alan fotoğraflar da bunu destekler nitelikte hiçbir şekilde flulaştırma olmadan verilmiştir. Aksine fotoğraflarda saldırı anı ve sonucu net bir şekilde vermeye çalışılmıştır.

Habercilikte en çok tartışılan etik sorunlardan biri trajik haberlere ilişkin olanlardır. Yangınlar, doğal afetler, savaşlar, trafik ve iş kazaları, toplumsal çatışmalar benzeri olaylarda yayınlanmış olan görüntüler etik bir sorun yaratmaktadır. Bu tür olaylar, haber değeri taşırlar ve haber yapırlar; ancak haberde şiddetin, kanlar içindeki insanların, cesetlerin, ağlayan, acı çeken yüzlerin gösterilmesi trajedinin sömürülmesi anlamına gelir. Bu nedenle, trajik olaylar haber yapılırken görüntüler dikkatle kullanılmalı, şiddet içeren görüntülerin sıkça gösterilmesinden kaçınılmalı, görüntülerden çok olay üzerinde yoğunlaşılmalıdır (Uzun, 2007: 166).

Haber 2: Dış basında Halil Umut Meler’e atılan yumruk büyük yankı uyandırdı! ‘Utancı verici, ağır yaralandı’

Tarih: 11 Aralık 2023

Dış basında Halil Umut Meler'e atılan yumruk büyük yankı uyandırdı! 'Utanç verici, ağır yaralandı'

Ethem Sündük
edhem.sunduk@fanatik.com.tr

11 Aralık 2023, Pazartesi 23:51 Güncelleme Tarihi: 12.12.2023 07:19

Trendyol Süper Lig'in 15. haftasında MKE Ankaragücü ile Çaykur Rizespor 1-1 berabere kaldı. Mücadelenin sonunda saha karıştı ve Ankaragücü Başkanı Faruk Koca, mücadelenin hakemi Halil Umut Meler'e yumruk attı. Bu olay, Türkiye'de olduğu kadar dünyada da büyük yankı uyandırdı. İşte dünya basınında, Halil Umut Meler'e atılan yumruğun yankıları...

NEWS After the final whistle, Halil Umut Meler was confronted by a visibly furious Faruk Koca who aimed a punch at the official in explosive footage caught on camera. Meler dropped to the floor and was then kicked by another person while he looked to protect his face. After being led away, he was seen sporting a swollen eye. The attack has been condemned by Minister of Youth and Sports, Osman Aşkın Bak.

DAILY MAIL: HAKEMİN GÖZÜ ŞİŞTİ!

Ankaragücü Başkanı, Türkiye Süper Ligi'nde Rizespor ile berabere kaldıktan sonra hakemin suratına yumruk attı, diğerleri de utanç verici sahnelerde hakemin kafasını tekmeledi Türkiye Süper Lig ekiplerinden Ankaragücü'nün başkanı, takımının Rizespor ile berabere kaldığı maçın ardından sahaya girerek hakemin yüzüne yumruk attı.

Maçın bitiş düdüğünün ardından Halil Umut Meler, gözle görülür bir şekilde öfkeli olan Faruk Koca ile karşı karşıya geldi ve kameralara yansıyan görüntülerde hakeme yumruk attı. Meler yere düştü ve ardından yüzünü korumaya çalışırken başka bir kişi tarafından tekmeledi. Uzaklaştırıldıktan hakemin gözü şişti. Olaydan kısa bir süre sonra Türkiye Futbol Federasyonu'nun olağanüstü toplantı kararı aldığı bildirildi.

A BOLA: ÇOK AĞIR Bİ CEZA RİSKİ VAR!

Türkiye'den Ankaragücü Başkanı Faruk Koca, Rizespor maçının ardından maçın hakemine saldırdı. Maçın bitiş düdüğünden kısa bir süre sonra Türkiye'nin başkentinden gelen kulüp başkanı hakemin yanına giderek bir açıklama istedi.

Görüntüler tekrar diyaloga odaklandığında Faruk Koca, Halil Meler'e yönelik saldırganlığını görüyoruz. Ankaragücü 90'dan yedi dakika sonra öne geçti ve 50. dakikadan itibaren sahada bir kişi eksik oynamaya başladı. Portekizli Pedrinho, Ankaragücü takımında ilk 11'deydi ve şimdi çok ağır bir ceza alma riski var.

DAILY STAR: TÜRKİYE'DEN UTANÇ VERİCİ SAHNELER

Türkiye Süper Lig hakemi kulüp başkanı tarafından yumruklanarak yere düşürüldü ve tekmeledi Ankaragücü ile Rizespor arasında oynanan maçın ardından bir hakemin taraftarlar tarafından saldırıya uğraması Türkiye'nin en üst liginde çirkin görüntülere sahne oldu Hakem Halil Umut Meler, Pazartesi günü Ankaragücü ile Rizespor arasında oynanan karşılaşmanın ardından acımasızca saldırıya uğradı. Maç, uzatma dakikalarında gelen beraberlik golünün ardından 1-1 sona erdi ve taraflar hararetili bir karşılaşmada birer kırmızı kart gördü.

Ancak çok edici saldırı bitiş düdüğünün ardından geldi ve Meler beklenmedik bir yumrukla yere düşürüldü. Utanç verici sahnelerde, hakem de kendini korumaya çalışırken başka bir adam tarafından kafasına tekme yedi. Oyuncular, teknik ekip ve güvenlikten oluşan bir kalabalık saldırıyı durdurmak için hızla olay yerine koştu. 37 yaşındaki hakem neyse ki ayağa kalkmayı başardı, ancak ayakta tutulduğu sırada gözünün morardığı görüldü. Türkiye'den gelen haberlere göre, hakeme sağ kroşe ile vuran ilk saldırgan, takımının galibiyeti kaçırmasına öfkelenen Ankaragücü başkanı Faruk Koca'dı.

Görsel 2: Fanatik Gazetesi'nden seçilen haber 2

Haber 2'nin başlığına bakıldığında, tırnak ve ünlem işreti gibi işaretlerin kullanıldığı ve haber içerisinde geçen belirgin bir ifadenin ön plana alınarak başlığa taşındığı görülmektedir. Haber başlıklarında genellikle haberde ne ön planda tutulmak isteniyorsa bu söylem kullanılmaya çalışılmaktadır. Yine aynı şekilde ara başlıklara da ön planda tutulmak istenen ifadelerin yer aldığı söylenebilmektedir.

Bir önceki haberdeki fotoğraflarda olduğu gibi haber fotoğraflarında darp şekilleri ve kavga sürecindeki haller çok net bir şekilde ortaya konmaktadır. Bu şekildeki fotoğraflar ve ifadeler haberlerde ne kadar sık yer alırsa o kadar halk tarafından kanıksanmaktadır. Bu nedenle özellikle daha fazla tık almak uğruna ön plana çıkarılmamalıdır.

Genellikle tarafsız bir ifadenin ön planda tutulduğu spor haberlerinde birçok kulüp, sporcular ve spor faaliyetleri üzerinden bir gündem oluşturulur. Oysaki spor haberciliğine düşen esas görev spor ile ilgili bütün gelişmeleri dengeli bir şekilde haberleştirmesidir. Fakat günümüzde spor haberlerinde türlü spor dalları ve kulüpler bağlamında bir yayıncılık yürütülmekte ve birçok spor ve sporcu arka plana atılmaktadır. Böylesi bir işleyiş içerisinde spor haberciliği futbol haberciliğine evrilirken, sporun geneline ilişkin bir bilgilendirme yapmış olan iletişim araçlarının sayısı oldukça azalmıştır (Basmacı, 2022a: 367).

Metin içerisine bakıldığında, 'büyük yankı uyandırdı, yumruğun yankıları, utanç verici sahneler, hakeme sağ kroşe ile vuran' gibi ifadelerin yer aldığı tespit edilmiştir. Bu söylemlerin ise yine toplumda tepki uyandırmak ya da var olan tepkileri canlı tutmak için oluşturulduğu söylenebilir.

2. Fotomaç Gazetesi'nden seçilen haberler

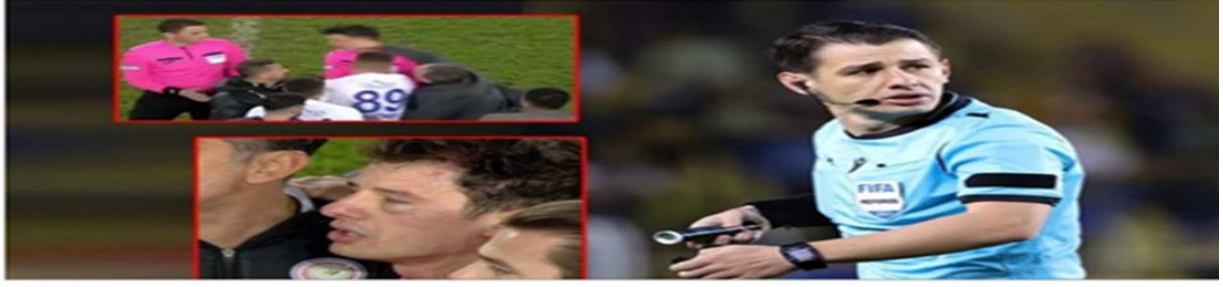
Haber 3: Ankaragücü-Çaykur Rizespor maçı sonrası hakem Halil Umut Meler'e saldırı!

Tarih: 11 Aralık 2023

Ankaragücü - Çaykur Rizespor maçı sonrası hakem Halil Umut Meler'e saldırı!

Trendyol Süper Lig'in 15. haftasında **Ankaragücü** ile **Çaykur Rizespor** 1-1 berabere kaldı. Başkan Koca, Rizespor maçının ardından sahaya girerek karşılaşmanın hakemi **Halil Umut Meler**'e yumruk attı. Saldırının ardından Halil Umut Meler'in sol gözü morardı.

Trendyol Süper Lig'in 15. haftasında MKE Ankaragücü, Çaykur Rizespor ile 1-1 berabere kaldı. Mücadelenin hakemi **Halil Umut Meler**, son düdüğü çalmasının ardından saha içi bir anda karıştı. MKE Ankaragücü Başkanı Faruk Koca, hakemlerin orta alana koşarak Halil Umut Meler'e yumruk attı. Yere düşen Meler, daha sonra arbede arasında kaldı. Güvenlik güçleri sahaya girerek olayı kontrol altına aldı. Hakem Halil Umut Meler ve yardımcıları, çevik kuvvet ekiplerinin desteğiyle sahadan çıkartıldı.

MELER YERDEYKEN 2 KİŞİ TEKME ATTI!

Halil Umut Meler yumruğu yedikten sonra bir anda yere düşerken ortalık karıştı. Bu sırada Meler suratını elleriyle koruyarak yerde yatarken iki kişinin Meler'in kafasına tekme attığı görüntüleri.

İşte o anlar...

ŞİKAYETÇİ OLDU

Saldırı sonrası hakem Halil Umut Meler'in Ankaragücü Başkanı Faruk Koca ve saldırıya karışan diğer şahıslardan şikayetçi oldukları öğrenildi.

Görsel 3: Fotomaç Gazetesi'nden seçilen haber 1

Fotomaç Gazetesi'nden seçilen ilk haberin başlığına bakıldığında, tam bir cümle şeklinde kurulmadığı görülmektedir. Diğer yandan, başlığı daha ilginç hale getirmek için başlığın sonunda ünlem işareti kullanılmıştır.

Haber başlığının okurun kendisinde anlam bütünlüğü oluşturması ile ne hakkında olduğu noktasında bir yargı oluşturması beklenmektedir. Birkaç kelimeyi vererek en can alıcı tarafını kesip onun yerine üç nokta koyup okura da “tıkla ve gör” imasıyla üretilmiş olan başlık gazetecilik açısından sorunlu bir yaklaşımdır (Bingöl ve Yanık, 2021: 29).

Haberin spot metninde yer alan ‘yumruk attı, sol gözü morardı, saldırının ardından’ gibi ifadeler etik açıdan sıkça kullanılmaması gerekmektedir. Bunun nedeni, bu tür ifadeler haberlerde ne kadar sık yer alırsa o kadar normalleştirilmesidir. Aynı şekilde, ara başlıkta kullanılan ‘2 kişi tekme attı’ söylemi de bu türden söylemler arasında yer almaktadır.

Haberin fotoğraflarına bakıldığında ise, net olmayan ve flu bir şekilde verildiği görülmektedir. Fotoğrafların açık ve net bir şekilde verilmesinden önce böyle net bir biçimde verilmemiş olması etik açıdan daha az sorun teşkil etmektedir.

Haber 4: Halil Umut Meler'den saldırı sonrası ilk açıklama! İşte o sözler

Tarih: 12 Aralık 2023

Halil Umut Meler'den saldırı sonrası ilk açıklama! İşte o sözler

Trendyol Süper Lig'in 15. haftasında oynanan MKE Ankaragücü ile Çaykur Rizespor maçının bitiş düdüğünün ardından yaşananlar adeta gündemi sarstı. Ankaragücü Başkanı Faruk Koca, karşılaşmanın hakemi Halil Umut Meler'e yumruk atmıştı. Olayın ardından FIFA kokartlı hakemimiz hastaneye kaldırılmıştı. Son olarak Halil Umut Meler'in kendisini ziyaret edenler ile yaptığı konuşma gündem oldu. İşte detaylar...

Bu mücadele 1-1'lik beraberlik ile sona ererken karşılaşmanın bitiş düdüğünün ardından Ankaragücü Başkanı Faruk Koca, maçın hakemi Halil Umut Meler'e yumruklu saldırıda bulundu.

Trendyol Süper Lig'in 15. haftasında oynanan MKE Ankaragücü - Çaykur Rizespor maçının bitiş düdüğünün ardından yaşananlar gündeme bomba gibi düştü.

Meler'in durumu ile ilgili olarak "Hocamızın hayatı tehlikesi yok. Sol göz çevresinde kanaması var, küçük çatlak var" ifadelerine yer verildi.

Görsel 4: Fotomaç Gazetesi'nden seçilen haber 2

Haber 4'te yer alan fotoğrafların ise diğer habere göre daha net olduğu görülmektedir. Fotoğraflarda dikkat çeken diğer bir nokta da arka planın flu bir şekilde verilmiş olmasıdır. Böylece verilmek istenen mesaj ön plana çekilmiştir.

Diğer yandan, haber metninde 'işte detaylar, işte o sözler' gibi ifadelerin bulunduğu tespit edilmiştir. Bu ifadelerin daha fazla tıklamak için kullanıldığı söylenebilir.

Haberdeki başka bir detay ise, haberin spot metninin ince bir fontta yazılması, daha sonraki cümlede kalın font kullanılmasıdır. Bu durum da haberi daha ilgi çekici hale getirmek için yapılmıştır.

Bunların dışında, haber başlığına bakıldığında, 'Halil Umut Meler' isminin altı çizili bir şekilde verilerek hiper metin özelliğiyle verildiği görülür. Bu sayede bu isme tıklandığında Halil Umut Meler'le ilgili diğer haberlere gidilmektedir.

2. Fotospor Gazetesi'nden seçilen haberler

Haber 5: Sert tepki! 'Halil Umur Meler gibi bizim de linç edilmemizi istiyorsunuz?'

Tarih: 7 Ocak 2024

ANASAYFA CANLI SKOR FOTO GALERİ VIDEO GALERİ BASKETBOL VOLEYBOL DİĞER SPORLAR AVRUPADAN FUTBOL SÜPER LİG 1.LİG

FS FOTOSPOR
TÜRKİYE'NİN İLK SPOR GAZETESİ

BEŞİKTAŞ FENERBAHÇE GALATASARAY TRABZONSPOR FUTE

Sert tepki! 'Halil Umur Meler gibi bizim de linç edilmemizi mi istiyorsunuz?'

Hakem Halil Umur Meler'e saha ortasında bir kulüp başkanı ve yanındakiler tarafından yapılan yumruklu saldırı dünyada büyük yankı uyandırmıştı. Kulüpler ve hakemler arasındaki her ülkede olan çekişmelerde artık bu olay kötü örnek olarak gösteriliyor.

7 Ocak 2024 Pazar 00:42 - Güncelleme: 7 Ocak 2024 Pazar 00:42

[Spor Haberleri • Futbol]

Türk futbolunda kara gün! Meler'i yumruklayan Koca hakkında ödül gibi karar!

Ankaragücü - Rizespor maçının hakemi Halil Umur Meler'e yumruklu saldırıda bulunan Başkent ekibinin eski başkanı Faruk Koca, cezaevinden tahliye edildi.

27 Aralık 2023 Çarşamba 16:41 - Güncelleme: 27 Aralık 2023 Çarşamba 16:32

SPOR HABERLERİ | Süper Lig'de MKE Ankaragücü-Çaykur Rizespor maçının ardından hakem Halil Umur Meler'e saldırı yapan eski MKE Ankaragücü Kulübü Başkanı Faruk Koca'ya ödül gibi karar çıktı...

Alınan bilgiye göre, "kişiyi yerine getirdiği kamu görevi nedeniyle spor alanında kemik kırığı oluşturacak şekilde kasten yaralama", "tehdit" ve "Sporda Şiddet ve Düzensizliğin Önlenmesine Dair Kanuna aykırılık" suçlarından cezaevinde olan Koca'nın avukatları müvekkillerinin tutukluluğuna itiraz etti.

İtirazı değerlendiren Nöbetçi Ankara Batı Ağır Ceza Mahkemesi, Koca'nın adli kontrolle serbest bırakılmasına hükmetti.

Koca'nın akşam saatlerinde cezaevinden tahliye edileceği öğrenildi.

Mahkeme, 4 sanıklı davanın ilk duruşmasının 9 Ocak 2024'te yapılmasını kararlaştırdı.

NE OLMUŞTU?

Eryaman Stadı'nda oynanan ve 1-1'lik skorla sonuçlanan MKE Ankaragücü - Çaykur Rizespor müsabakasının ardından Başkent ekibinin istifa eden başkanı Faruk Koca sahaya girerek hakem Halil Umur Meler'e yumruk atmıştı. Meler'e yapılan saldırı sonrasında aralarında Faruk Koca'nın da olduğu üç kişi tutuklanırken Meler ise hastaneye kaldırılmıştı. Meler bugün taburcu edilirken ligler de süresiz olarak tatil edilmişti.

Görsel 5: Fotospor Gazetesi'nden seçilen haber 1

Haber 5'in başlığında birçok ünlem, tırnak ve soru işareti gibi işaretleri var olduğu görülmektedir. Ayrıca başlıkta, haber metninde geçen konuşmalardan bir cümle alınarak kullanıldığı da tespit edilmiştir.

Çoğu haber başlığında, metinde var olan konuşmalardan en çarpıcı olan cümle seçilerek başlığa taşınmaktadır. Bu durum genellikle, muhabirin haberde bir yorumu olmadığını göstermek amacıyla ve nesnelliğin sağlanması için yapılmaktadır. Diğer yandan, daha ilginç bir başlık oluşturmak için de böyle başlıklar kullanılmaktadır.

Haber metni incelendiğinde ise, ikinci bir başlık kullanıldığı görülmektedir. Bu başlıkta da yine dikkat çekmek için bolca noktalama işareti kullanılmıştır.

Diğer bir dikkat çekici nokta da saldırının haber metninde her seferinde yumruklu saldırı olduğunun vurgulanmasıdır. Aslında habercilik kurallarına göre, haberde sıfat kullanılmasından kaçınılması gerekmektedir. Ancak bu haberde ‘set tepki, kara gün, yumruklu saldırı, kötü örnek’ gibi sıfatların sıkça kullanıldığı görülmektedir.

Son olarak, haber fotoğrafı ele alındığında, fotoğrafta yer alan arka planın flu bir şekilde kullanıldığı ve böylece ön planda tutulan unsura netlik kazandırıldığı görülür. Fotoğrafta yine ‘yumruk atma’ biçiminin net bir şekilde verildiği söylenebilmektedir.

Haber 6: Kulüpler, Halil Umut Meler’e yapılan saldırıyı kınadı

Tarih: 12 Aralık 2023

Kulüpler, Halil Umut Meler'e yapılan saldırıyı kınadı

Süper Lig'in 15'inci haftasında Ankaragücü ile Rizespor arasında oynanan maçın ardından hakem Halil Umut Meler'e yönelik gerçekleştirilen saldırıyla ilgili art arda kınama mesajları geldi.

12 Aralık 2023 Salı 00:32 - Güncelleme: 12 Aralık 2023 Salı 00:32

Ankaragücü Başkanı Faruk Koca'nın Rizespor müsabakasının ardından hakem Halil Umut Meler'e yönelik gerçekleştirdiği saldırının ardından kulüplerden kınama mesajları geldi.

İşte sosyal medya ve resmi siteler üzerinden yapılan açıklamalar...

Galatasaray'ın kulüp internet sitesinden yaptığı açıklamada, MKE Ankaragücü-Çaykur Rizespor maçının ardından yaşanan olaylar nedeniyle üzüntü içinde oldukları vurgulandı.

Açıklamada şu ifadeler kullanıldı:

"Halil Umut Meler başta olmak üzere tüm hakem camiasına geçmiş olsun dilekelerimizi iletiyoruz, bu olayın sorumlularını en şiddetli şekilde kınıyoruz. Bu gece, Türk futbolunun tüm paydaşları için yaptıklarını gözden geçirme ve düşünme vaktidir. Geçmişte ne yaşanmış olursa olsun, hepimiz bugünden tezi yok bir araya gelmeli ve bir parçası olduğumuz sorunları çözmek için hareket etmeliyiz. Bu amaçla, geçmişte yaptığımız itidal çağrısını tekrar ediyor ve Kulüpler Birliği'nin 13 Aralık 2023 Çarşamba günü bu konuyu çözmek adına, tek gündem maddesiyle toplanmasını talep ediyoruz. Tüm futbol camiasına hatırlatmak isteriz ki; alınan hiçbir galibiyet ya da kazanılan hiçbir şampiyonluk, yaşanan en ufak acıdan daha kıymetli değildir."

Beşiktaş'tan yapılan açıklamada, "Şiddete maruz kalan Halil Umut Meler'e geçmiş olsun dilekelerimizi iletiyoruz, daha önce alınan kararların aksine spor ile hiç bağdaşmayan bu eylemi yapanların en ağır şekilde cezalandırılmasını diliyoruz ve saldırıyı gerçekleştirenleri kınıyoruz." ifadeleri kullanıldı.

Açıklamada ayrıca siyah-beyazlı takımın eski oyuncusu Josef de Souza'nın 9 Eylül 2022'de yaptığı paylaşıma da yer verildi.

Brezilyalı oyuncu, siyah-beyazlı takımın MKE Ankaragücü ile 4 Eylül'de oynadığı maçın ardından çıkan olaylarda takım arkadaşlarına saldıran taraftara müdahalede bulunduğu gerekçesiyle hakem Mete Kalkavan tarafından kırmızı kartla cezalandırılmıştı. Bu cezaya yaptığı itiraz TFF Tahkim Kurulu tarafından kabul edilmeyen Josef, sosyal medya hesaplarından yaptığı açıklamada, şu ifadeleri kullanmıştı:

"Bir oyuncuyu öldürdükleri veya sevdiğini şeyi yapmasını engelleyerek sakat bıraktıkları gün, ya da daha ciddi bir şekilde bir hakeme saldırdıkları gün beni hatırlayacaksınız. Karardan son derece hayal kırıklığına uğramış durumdayım. Brezilya'da bira kon bir maç uzaklaştırma kararı, böyle bir şey için ödül verilerdi. Hapiste olması gereken kişi hapiste değil, büyük ceza alması gereken yalnızca bir maç saha kapama cezası aldı. Arkadaşlarının ve hakemin fiziki bütünlüğünü korumaya çalışan kişiyi ise cezalandırdılar. Futbolda şiddete karşı olmanın ve dayanışmanın konuşulduğu bugünlerde vereceğiniz mesaj ancak bu kadar kötü olabilir."

Görsel 6: Fotospor Gazetesi'nden seçilen haber 2

Çalışmada seçilen son haberde başlık olarak, ‘Kulüpler, Halil Umut Meler’e yapılan saldırıyı kınadı’ şeklinde sade bir başlık kullanıldığı görülür. Ayrıca haber metninin diğer seçilen haberlere göre daha uzun verildiği ve yine sade bir ara başlıkla metnin süslenmeye çalışıldığı belirlenmiştir.

Haberde diğer bir ayrıntı da metnin tamamında kulüplerin sözlerinin tırnak işareti içerisine alınması ve bu şekilde haberin oluşturulmasıdır. Haberde nesnelliğin sağlanması için yine metin bu şekilde oluşturulabilir ve genellikle haber metni yazımında bu yöntem sıkça kullanılmaktadır.

Basının dördüncü güç bazen de birinci güç olarak sorumluluklarını yerine getirebilmesi için, hem sansür ve baskıların uygulanmadığı daha özgür bir ortamın olması, hem de belli çıkar gruplarının çıkarlarına hizmet etmeden, her zaman toplumun çıkarlarının savunucusu olan taraf tutmayan bir yapıda olması beklenmektedir. Dolayısıyla bu durum, basının tamamen nesnel olmasını yani objektif habercilik fikrini birlikte getirmektedir (Kılıç, 2011: 74).

Sonuç ve Öneriler

Etik toplumun düzenini sağlayan ve uyulması gereken en önem kurallardan birisidir. Meslek etiği de aynı şekilde mesleği icra edenlerin uyması gereken yine o meslek içerisinde düzeni sağlayan kurallardan oluşmaktadır. Bütün mesleklerde olduğu gibi, habercilik etiği önem arz etmektedir. Hatta habercilerin topluma karşı sorumluluklarının fazla olması nedeniyle etik sorumlulukları, diğer mesleklere göre daha fazladır.

Bu çalışmada, spor haberlerinde öne çıkan etik sorunlar ele alınmıştır. Araştırma için örnek olay olarak, 11 Aralık 2023 tarihinde oynanmış olan MKE Ankaragücü - Çaykur Rizespor maçında hakem Hakem Halil Umut Meler’e yapılan saldırı sonrasında çıkan haberler incelemeye alınmıştır. Araştırmayı sınırlandırmak için Fotomaç, Fotospor ve Fanatik gazetelerine bakılmıştır ve her üç gazeteden 2’şer haber seçilmiştir. Çalışmayı yürütmek için gazetelerin özellikle spor gazeteleri olmasına dikkat edilmiştir. Haberler ise amaçlı örneklem belirleme yöntemiyle en çok etik ihlali gerçekleştirilen haberlerden belirlenmiştir.

Çalışma sonucuna göre, özellikle haber fotoğraflarının belirgin şekilde verilmesi belirlenen etik problemlerin başında gelmektedir. Hakem Halil Umut Meler’e yapılan saldırı anı, Meler’in tekmelenmesi ve saldırı sonucunda gözünün morarması açık bir şekilde fotoğraflarda yer almaktadır. Haberlerde bu tür olaylar, ne kadar açık bir şekilde ve de özellikle sıkça verilirse, toplum içerisinde kanıksanması o kadar kolay olmaktadır. Sonrasında ise etik problemler normalleştirilmeye başlanmaktadır.

Diğer yandan, haberlerin metinlerinde geçen, ‘yumruklu saldırı, kara gün, utanç verici sahneler’ gibi sıfatların kullanıldığı tespit edilmiştir. Sıfat kullanımı da habercinin kendi yorumunu içerdiği için kullanılmaması gereken kelimelerdir.

Bunların dışında, haber başlıklarına genel olarak bakıldığında, haberin daha fazla tıklanması için sansasyonel şekilde oluşturulduğu ve bolca noktalama işareti kullanımı yapıldığı görülmüştür.

Son olarak, haberlerde ‘yumruk atmak, tekmelemek, sağ kroşe vurmak’ gibi fiillerin kullanıldığı belirlenmiştir. Yine bunların da açık bir şekilde yazılması etik açıdan sorun teşkil etmektedir.

Gazeteciler belirlenen etik kodlara ve kurallara uygun davranışlar sergilemelidir. Özellikle şiddeti haklı gösterici ya da özendirici şekilde yayınlardan kaçınılmalıdır. Diğer taraftan, özel hayatın gizliliği noktasına da dikkat etmelidir. Kamu yararı olmadıkça kimsenin özel hayatının gizliliğini ihlal eden yayınları yapmamalıdır.

Sonuç olarak, bu çalışma, bu konuda ileride yapılacak olan çalışmalara örnek oluşturacak olması bakımından ve belirli bir olayı ele alması açısından önemlidir. Ayrıca çalışmanın spor gazetecilerine haberlerini yaparken yol gösterici olması noktasında da önem arz etmektedir.

Kaynakça

Basmacı, Göksel (2022a) “Haber Ajanslarındaki Spor Haberlerinin Çeşitlilik Bağlamında İncelenmesi”, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 29, s. 360-379.

Basmacı, Göksel (2022b). “İnternet Gazetelerinin Haber Yazım Kuralları Çerçevesinde Analizi”, İletişim Çalışmaları Dergisi, Sayı: 21, s. 1-23.

Bingöl, Mahmut ve Yanık, Hayrullah (2021) “Tık Tuzağı Habercilik Çerçevesinde Kamu-Ticari Haber Sitelerinin Karşılaştırılması: trthaber.com ile milliyet.com.tr Örneği”, Yeni Medya Hakemli Uluslararası e-Dergi, Sayı 11, s. 18-37.

Boyle, Raymond (2017) “Sports Journalism”, Digital Journalism, C. 5 No: 5, s. 493-495.

Chung, Deborah S. (2008) “Interactive Features of Online Newspapers: Identifying Patterns and Predicting Use of Engaged Readers”² Journal of Computer-Mediated Communication, C. 13 No: 3, s. 658-679.

Çelik, Ezgi (2021) “Spor Haberlerinin Farklı Mecralarda Dil Kullanımı”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Duman, Kenan (2018) “Dijital Çağda Habercilik ve Bağlamsal Çalışmalar”, İnternet Haberciliği: Kuram, Uygulama ve Eleştiri, Duman, K. (Ed.). İstanbul, Beta Yayınları.

Gezer, Timur Osman (2018) “İnternet Haberciliği ve Haber Yazım Teknikleri”. İnternet Haberciliği: Kuram, Uygulama ve Eleştiri, Duman, K. (Ed.). İstanbul, Beta Yayınları.

Gültekin, Selver (2012) “Gazetelerdeki Haber Başlıklarında Farklı ve Renkli Yazımla Anlam Zenginleştirme”, International Journal of Social Science, C. 5 No: s. 495-106.

Haber 1: “Halil Umut Meler’in ilk ifadesi: ‘Seni öldüreceğim’ dedi! Savcılık tetkik ve sonuçları dosyaya ekledi” (Çevrimiçi) <https://www.fanatik.com.tr/futbol/halil-umut-melerin-ilk-ifadesi-ortaya-cikti-seni-oldurecegim-dedi-2533338>, (Erişim Tarihi: 15 Ekim 2024).

Haber 2: “Dış basında Halil Umut Meler’e atılan yumruk büyük yankı uyandırdı! ‘Utanc verici, ağır yaralandı’” (Çevrimiçi) <https://www.fanatik.com.tr/futbol/galeri-dis-basinda-halil-umut-melere-atilan-yumruk-buyuk-yanki-uyandirdi-utanc-verici-agir-yaralandi-2533282>, (Erişim Tarihi: 15 Ekim 2024).

Haber 3: “Ankaragücü-Çaykur Rizespor maçı sonrası hakem Halil Umut Meler’e saldırı!” (Çevrimiçi) <https://www.fotomac.com.tr/superlig/2023/12/11/ankaragucu-caykur-rizespor-maci-sonrasi-hakem-halil-umut-melere-saldiri>, (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2024).

Haber 4: “Halil Umut Meler’den saldırı sonrası ilk açıklama! İşte o sözler” (Çevrimiçi) <https://www.fotomac.com.tr/futbol/2023/12/12/saldiri-sonrasi-ilk-aciklama-iste-o-sozler>, (Erişim Tarihi: 17 Ekim 2024).

Haber 5: Sert tepki! “Halil Umut Meler gibi bizim de linç edilmemizi istiyorsunuz?” (Çevrimiçi) https://www.fotospor.com/avrupadan-futbol/sert-tepki-halil-umut-meler-gibi-bizim-de-linc-edilmemizi-mi-istiyorsunuz-628835#google_vignette, (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2024).

Haber 6: “Kulüpler, Halil Umut Meler’e yapılan saldırıyı kınadı” (Çevrimiçi) https://www.fotospor.com/spor-toto-super-lig/kulupler-halil-umut-melere-yapilan-saldiri-yi-kinadi-626528#google_vignette, (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2024).

Kazaz, Mete (2007) “Televizyon Spor Haberlerinin Yapısal Çözümlemesi ve Dil Kullanımı”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Kılıç, Seyfi (2011) “Antalya’daki Yerel Gazetelerin Siyasal Yanlılık Açısından İncelenmesi”, Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi, Sayı 2, s. 70-95.

Korap Özel, Elif ve Deniz Şadiye (2019) ““Tık” ve “Etik” Arasında Sıkışan Gazetecilik: İnternet Gazeteciliğinin Ortaya Çıkardığı Yeni Etik Sorunlar ve Gazetecilerin Konuya Bakış Açısı Üzerine Bir Araştırma”, Erciyes İletişim Dergisi, C. 6 No: 1 s. 43-466.

Köktener, Aysun (2013) “Spor Gazeteciliği Örneğinde İnternet Gazeteciliğinin Geleneksel Gazeteciliğe Etkisi”, Selçuk İletişim Dergisi, C. 8 No: 1, s. 233-250.

medyaetikurulu.org (<http://medyaetikurulu.org/wordpress/index.php/gazetecilik-meslek-ilkeleri/>), (Erişim tarihi: 11 Aralık 2024).

Oates, Thomas P. and Pauly, John (2007) “Sports Journalism as Moral and Ethical Discourse”, *Journal of Mass Media Ethics*, C. 22 No: 4, s. 332-347.

Özdoyran, Güven (2018) “Yeni Medya ve Etik”, *İnternet Haberciliği: Kuram, Uygulama ve Eleştiri*, Duman, K. (Ed.). İstanbul, Beta Yayınları.

Özsoy, Selami ve Doğu, Gazanfer (2012) “Spor Gazeteciliğinin Bugünkü Durumu ve Mesleki Nitelikleri”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, Sayı 25, s. 123-142.

Özsoy, Selami ve Ekşioğlu, Yeşer (2009) “Türkiye’de Spor Medyasında Etik”, *Kocaeli Üniversitesi İletişim Fakültesi Araştırma Dergisi*, Sayı: 9, s. 45-64.

Sallan Songül, Gül ve Kahya Nizam, Özlem (2021) “Sosyal Bilimlerde İçerik ve Söylem Analizi”, *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Sayı 42: Özel sayı 1, s. 181-198.

Tanikawa, Miki (2017) “What is News? What is the newspaper? The Physical, Functional, and Stylistic Transformation of Print Newspapers”, *International Journal of Communication*, Sayı: 11, s. 22.

spj.org (<https://www.spj.org/spj-code-of-ethics/>), (Erişim tarihi: 11 Aralık 2024).

tcg.org.tr (<https://www.tcg.org.tr/bildirgeler/t%C3%BCrkiye-gazetecilik-hak-ve-sorumluluk-bildirgesi/bidirge.html>), (Erişim tarihi: 11 Aralık 2024).

tgs.org (<https://tgs.org.tr/gazetecilik-etik-ilkeleri/>), (Erişim tarihi: 11 Aralık 2024).

Uzun, Ruhdan (2007) *İletişim Etiği Sorunlar ve Sorumluluklar*, Ankara, Dipnot Yayınları.

Yurdigül, Yusuf & Zinderen, İ. Etem (2012) “Yeni Medyada Haber Dili (Ayşe Paşalı Olayı Üzerinden Geleneksel Medya ve İnternet Haberciliği Karşılaştırması)” *The Turkish Online Journal of Design, Art and Communication – TOJDAC*, C. 2 No: 3, s. 81-91.

Wikipedia, “11 Aralık 2023 Halil Umut Meler saldırısı” (Çevrimiçi) https://tr.wikipedia.org/wiki/Halil_Umut_Meler_sald%C4%B1r%C4%B1s%C4%B1#:~:text=11%20Aral%C4%B1k%202023%20tarihinde%20oynanan,TFF%20taraf%C4%B1ndan%20s%C3%BCresiz%20olarak%20ertelenmi%C5%9Ftir, (Erişim Tarihi: 19 Ekim 2024).